

*Сінна Л. Ю.**доцент кафедри філології,
перекладу та стратегічних комунікацій
Національної академії Національної гвардії*

ОСОБЛИВОСТІ ОРАТОРСЬКИХ ПРОМОВ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО БЛОКУ НАТО

Анотація. Ораторське мистецтво на сьогоднішній день відіграє важливу роль у формуванні суспільної думки щодо ключових глобальних питань та вирішення проблем, які стосуються безпеки та співпраці між країнами. Оскільки промови і досі є ефективним інструментом досягнення мети переконання, потужні організації, зокрема НАТО, використовують їх для активної взаємодії з громадськістю, формування сприятливого іміджу та роз'яснення стратегічних рішень. Яскравим прикладом такого вживання є промови представників НАТО, які стали об'єктом нашого дослідження. Ці промови не лише інформують громадськість про основні завдання та цілі альянсу, але і мають стратегічне значення у контексті вирішення кризових ситуацій та зміцнення внутрішнього легітимності.

У статті було висвітлено такі основні поняття дослідження, як «промова» та «ораторська промова». Аналіз цих термінів дає підстави стверджувати, що промова – це висловлення думок та ідей в усній формі, а ораторська промова – це спеціальний вид виступу, спрямований на переконання слухачів у певних ідеях чи підтримці конкретної позиції.

Здійснивши аналіз промов діячів НАТО на різних рівнях, можна зробити висновок, що ці виступи відіграють ключову роль у формуванні громадської думки щодо стратегічних питань та співпраці між країнами-членами. Промови НАТО вражають своєю ефективністю у досягненні мети переконання та забезпеченні легітимності прийнятих рішень.

На фонетичному рівні промовам НАТО характерно використання витонченої дикції та чіткої інтонації, що підсилює враження від виступу та підкреслює його авторитетність. На лексичному рівні промови відрізняються наявністю специфічної термінології, яка відображає особливості безпекових та політичних питань, що розглядаються. Синтаксичний рівень характеризується вдалим використанням структур для підсилення логічності та переконливості аргументації. Аналіз вищезазначених рівнів дозволив дійти висновку, що ораторське мистецтво в промовах НАТО виявляється як потужний інструмент впливу, спроможний формувати свідомість громадськості та впливати на прийняття стратегічних рішень у сучасному світі.

Ключові слова: промова, НАТО, ораторське мистецтво, переконання, військово-політична термінологія, аргументація, комунікація.

Постановка проблеми. Ораторське мистецтво, визнане однією з найстаріших та найважливіших форм людської комунікації, викликає підвищений інтерес серед дослідників у зв'язку з його впливом на сучасне суспільство. Перетинаючи грані культури, мови та психології, ораторське мистецтво визначає ефективність спілкування та формує публічний діалог. У сучас-

ному мовознавстві спостерігається активізація дослідження питань, що торкаються різних аспектів ораторського мистецтва. Це, перш за все, пов'язано із зростанням ролі риторики у демократичному суспільстві. В умовах формування громадянського суспільства та ринкової економіки зростає цінність ефективного слова, розумних думок, естетичних риторичних вчинків як інтелектуально-духовного товару вищої якості.

Аналіз останніх досліджень. В рамках наукової експлорації ораторського мистецтва, дослідники з усього світу звертали увагу на різноманітні аспекти цього явища. У теоретико-історичному напрямку, Абрамович С.Д., Чикарькова М.Ю. досліджували розвиток ораторської традиції в різні історичні епохи, подаючи глибокий аналіз основним видам красномовства (академічне, політичне, судове, церковне, суспільно-побутове) [1]. У напрямку нормативно-стилістичного дослідження виділяється Аристотель, автор «Риторики», який визначав норми та стилістику ефективного мовлення. Його праця визнається ключовою в історії ораторської теорії [2]

У сфері функціонально-стилістичного підходу до вивчення ораторського мистецтва українська дослідниця Ольга Олійник вивчала як стиль та мовленнєві стратегії впливають на функціональність промови в різних суспільних контекстах [3].

Щодо психолінгвістичного напрямку, то такі українські вчені як Калмикова Л.О., Калмиков Г.В. досліджували психологічні аспекти мовної компетенції та сприйняття мовленнєвих виразів в контексті ораторського виступу [4].

Ці чотири напрямки дослідження ораторського мистецтва становлять складові комплексного підходу до розуміння цієї важливої сфери мови та комунікації. Вивчення їхніх досліджень дозволяє отримати глибший уявлення про роль ораторського мистецтва в сучасному суспільстві та розвиток комунікативних навичок.

Постійне розширення сфери застосування принципів ораторського мистецтва і динамізм його розвитку викликає актуальність дослідження особливостей ораторської промови на кожному новому етапі. На сучасному етапі виникає потреба вивчення питання про роль політичних промов у військовій сфері. Використання принципів ораторського мистецтва дозволяє ефективно впроваджувати ці досягнення і сприяти розвитку науки, техніки, суспільно-політичних відносин. Це вимагає якісно нового підходу до вивчення структурно-семантичних і стилістичних особливостей ораторського мистецтва взагалі та ораторської промови НАТО зокрема.

Метою розвідки є виявлення структурно-семантичних та стилістичних особливостей ораторських промов військово-політичного блоку НАТО (за період вересень – листопад 2023 року).

Виклад основного матеріалу. Дослідження засвідчує, що немає єдиної точки зору на місце ораторської промови в системі функціональних стилів, тому в нашій роботі ми відштовхуємось від функціональної спрямованості такої промови, а саме переконання, і, таким чином, класифікуємо її як підстиль публіцистичного стилю. Розглянемо особливості визначення поняття «промова».

Промова – це акт усного виступу перед аудиторією з метою передачі інформації, переконання чи враження. Вона є важливою формою людського висловлення, відображаючи не лише зміст, але і тон, жест, темп мовлення. Типи промов за знаковим оформленням та закріпленням можуть бути:

1. Промови, які виголошують за конспектом.
2. Промови, які готують заздалегідь, але не вчать напам'ять.
3. Промови, які пишуть заздалегідь і вчать напам'ять.
4. Імпровізовані промови (експромти) [1].

Цілі промови можуть варіюватися від інформативних до переконливих та розважальних. Основною метою є ефективна комунікація з аудиторією та досягнення певного впливу. Види ораторських промов розподіляються за функціональним призначенням: декламації, виступи, лекції, промови-переконування та інші. Кожен вид вимагає свого стилю та використання специфічних риторичних прийомів.

Отже, промова – це усний виступ із метою висвітлення певної інформації та впливу на розум, почуття й волю слухачів; характеризується логічною стрункністю тексту, емоційною насиченістю й вольовими імпульсами мовця [5].

Ораторська промова, зокрема, виходить за межі звичайного мовлення. Вона має мистецький характер та визначається вмінням вражати, переконувати та мотивувати аудиторію. Ораторська промова спирається на риторичні засоби, високий рівень емоційності та вміння впливати на почуття слухачів. В ораторській промові, аналізованій з точки зору публіцистичного стилю, можна виділити кілька основних рис: 1) висвітлення сучасних суспільно-політичних та інших проблем; 2) застосування типових висловів; 3) логічна, образна та емоційна будова промови [6].

Хоча ораторська промова має свої універсальні особливості, особливості НАТО виявляються в контексті індивідуально-авторських елементів.

Аналізуючи ораторські промови з точки зору функціональності, ми можемо повніше виявити структурні, семантичні та стилістичні особливості з метою подальшого розв'язання проблем міжкультурної комунікації.

Визначення видів ораторських промов шляхом аналізу різних підходів дозволяє класифікувати їх за функціональними сферами: а) політичні; б) економічні; в) побутові; г) судові; д) церковні; та за характером впливу: а) інформативні; б) переконуючі; в) розважальні.

Беручи до уваги вищезазначену класифікацію, можна зазначити, що матеріал нашого дослідження, а саме промови діячів НАТО за 2023 рік мають політичний характер, метою яких є переконання аудиторії. Окрім цього, було виявлено, що для кожного виду промови характерний певний спосіб поєднання засобів виразності та образності, які підпорядковуються меті промови. Структура ораторської промови, визначена метою, темою та аудиторією, включає п'ять елементів: зачин, вступ, основна частина, заключна частина, кінець промови [7]. Дослідження промов НАТО показало, що їх структура включає три частини: вступ, основна частина, заключна частина.

Ми визначили, що вступ може включати привітання, афоризми, спогади, історичні епізоди та інші елементи залежно від мети та аудиторії. Основна частина будується різними способами, такими як дедуктивний, індуктивний, концентричний, історичний тощо. Заключна частина може містити цитати, узагальнюючі висновки, висловлення вдячності та інші прийоми для враження на аудиторію.

Кожна промова НАТО унікальна за своєю структурою через відмінність мети, теми та аудиторії. Дослідження текстів промов НАТО на різних рівнях (фонетичному, лексичному, синтаксичному) дало можливість сформулювати правила побудови тексту, визначити характерні прийоми для підсилення образності та виразності.

На фонетичному рівні промов НАТО спостерігаються ряд характерних особливостей. До них можна віднести:

1. Інтонція та темп. Промови НАТО часто виголошуються з урочистою інтонацією, що вказує на серйозність висловлювань та важливість подій, які обговорюються. Темп мовлення може бути помірним, але з інтонаційним підсиленням на ключових моментах.

2. Акцент та вимова. Учасники НАТО представляють різноманіття країн і мов, тому може спостерігатися різна вимова англійської мови залежно від місця проживання/походження конкретного спікера. Проте, вони зазвичай намагаються користуватися стандартною англійською вимовою для забезпечення зрозумілості та професіоналізму.

3. При детальному аналізі текстів промов НАТО було виявлено ще одну характерну річ, а саме – використання алітерації (особливо на початку слів, що є ключовими поняттями): *cross-channel coordination centre; effective engagement; friendly forces; multinational movement; neutral and non-aligned countries; primary participant; planning and programming* [8]. Ці алітераційні зв'язки слугують інструментом для створення мовленнєвого виразу, що привертає увагу і сприяє засвоєнню важливих понять та ідей. Також алітерація може створювати музичність та ритм у мовленні, що робить висловлення більш емоційно насиченим. Це дозволяє спікерам НАТО ефективніше доносити свої позитивні або негативні емоції до аудиторії.

На лексичному рівні використовуються такі особливості:

1. **Фахова термінологія:** У промовах НАТО може бути використана велика кількість фахової термінології, зокрема у сферах політики, військової стратегії, міжнародних відносин тощо. Це допомагає точно та професійно висловлювати думки на різні теми. Наприклад: 1) *normalization process risks stalling*; 2) *to submit the papers for ratification*; 3) *to strengthen our own deterrence and defence*; 4) *to aggregate demand, boost capacity, strengthen engagement with industry, and increase interoperability* [8].

2. **Формальна лексика:** Зважаючи на офіційний характер багатьох промов, використовується формальна лексика, що вказує на серйозність та офіційність висловлювань. Наприклад: 1) *a fruitful discussion on all issues of importance for NATO*; 2) *NATO Allies are providing unprecedented levels of support to Ukraine, increased defence spending across European Allies*; 3) *embedding principles of responsible use* [8].

3. **Скорочення.** Промовам НАТО характерна наявність скорочень для зменшення обсягу та зручності згадування назв організацій, структур, підрозділів, посад і документів. Ці скорочення можна поділити на дві основні категорії:

а) абревіатури: такі як PPC (*Political and Partnerships Committee*), DPKO (*Department of Peacekeeping Operations*), INF (*Intermediate-Range Nuclear Forces*), PFP (*Partnership for Peace*); б) акроніми: до яких відносяться *SALT (Strategic Arms Limitation Treaty)*, *SHAPE (Supreme Headquarters Allied Powers in Europe)*, *NAAC (North Atlantic Cooperation Council)*, *SACEUR (Supreme Allied Commander Europe)* [8].

4. **Власні назви.** Важливим аспектом промов є використання великої кількості власних назв, що містять інформацію про політичних діячів та авторитетних осіб, таких як *General Mircea Geoană*, *Jens Stoltenberg*; *the Prime Minister of the Republic of Cabo Verde*, *José Ulisses Correia e Silva*, географічні назви, такі як *Stettin*, *Triest*, *Adriatic*, *Mitrovica*; а також назви угод, документів, що пов'язані з розвитком, становленням та функціонуванням НАТО, наприклад *Marshal Plan*, *Versailles Treaty*, *PfP Program*. Також використовуються назви організацій, органів та структур, наприклад *League of Nations* та *Multinational Peace Force South East Europe* [8].

5. **Цитування.** Використання цитат, відомих або влучних висловлювань окремих осіб, в промовах НАТО – досить поширене явище. Залежно від цілого ряду причин цитата вводиться в текст по-різному. Перший спосіб, коли промовець прямо вказує на автора або джерело відрізка, що цитується. Другий спосіб – введення цитат без посилання на автора чи джерело. У цьому разі цитата наче природно входить до частини тексту. Наприклад: *None of these clash with the general interest of a world agreement, or a world organization; on the contrary they help it. "In my father's house are many mansions"* [8]. В усному мовленні може бути досить важко «впізнати» та декодувати такі цитати, якщо людина не володіє спеціальними знаннями і достатньо високим рівнем ерудиції.

На синтаксичному рівні можна виділити наступні особливості:

1. **Складна синтаксична будова:** Промови НАТО, особливо ті, що стосуються важливих міжнародних подій, можуть мати складну синтаксичну будову. Висловлювання можуть містити велику кількість підпунктів, деталей та залежних конструкцій. Наприклад: 1) *Our Alliance is vibrant, dynamic and fit for purpose today as it was on the day it was founded, because we constantly adapt, and constantly innovate;* 2) *Over the last two days, we have seen thousands of rockets fired into Israel, indiscriminate attacks on civilians, as well as mass kidnapping and I utterly condemn these unjustifiable and murderous acts;* 3) *Last week, I chaired a meeting of the new NATO Ukraine Council, where we're working together as equals to take forward these decisions taken at Vilnius summit and indeed preparing the decisions for the Washington summit of next year* [8].

2. **Правильна граматики та структура:** Висловлювання у промовах НАТО відзначаються високим рівнем граматичної правильності та логічною структурою. Це важливо для точного та чіткого висловлення думок. Наприклад: 1) *I think NATO has in our genetic code, a sort of a gene of permanent adaptation to a changing global environment. This is what we do. This is why I'm here;* 2) *What happens in Europe matters for Africa, And what happens in Africa, matters for Europe. So NATO is stepping up our cooperation with our partners to defend our values and the rules-based international order* [8].

Підсумовуючи, необхідно підкреслити, що промови НАТО використовуються як потужний інструмент для ефективної

комунікації та переконання різних аудиторій, і саме тому вони мають широкий спектр засобів для навіювання певної думки і відзначаються низкою певних характеристик, що були досліджені на всіх рівнях – фонетичному, лексичному та синтаксичному. Промови НАТО спрямовані не лише на внутрішню аудиторію, а й на світову громадськість, щоб акцентувати увагу на глобальних викликах, таких як тероризм, кіберзагрози, та регіональні конфлікти. Вони сприяють формуванню об'єднаної позиції та підтримки у вирішенні міжнародних проблем. Ораторське мистецтво, використовуване в НАТО, створює враження єднання та солідарності, сприяючи сприйняттю альянсу як ключового гравця у забезпеченні стабільності та безпеки у світі.

Перспективою дослідження вважаємо компаративний аналіз зазначених промов в аспекті англо-українського перекладу.

Література:

1. Абрамович С.Д., Чикарькова М.Ю. Риторика : навч. посібник. Львів : Світ, 2001. 240 с.
2. Aristotle. The Rhetoric of Aristotle: a Translation. Cambridge [Cambridgeshire] : The University Press, 1909.
4. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності : [навч. посіб. для студ. ВНЗ] / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. Київ : Кондор, 2010. 182 с.
5. Психологія мовлення і психолінгвістика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. О. Калмикова, Г. В. Калмиков, І. М. Лапшина, Н. В. Харченко ; за заг. ред. Л.О. Калмикової. Київ : Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут ; В-во «Фенікс», 2008. 245 с.
6. Герман В. В. Риторична культура вчителя в академічному просторі : навчальний посібник. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. 190 с.
7. Бабич Н. Д. Основи риторики [Текст]: практикум / Н. Д. Бабич; Чернівецький держ. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 1999. 100 с.
8. Мацько Л. І. Риторика : навч. посіб. / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. Київ : Вища шк., 2003. 311 с.
9. NATO speeches: веб-сайт. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions.htm?search_types=Opinion&display_mode=opinion&chunk=2 (дата звернення: 12.11.2023)

Sinna L. Features of oratory speeches of the military and political bloc of NATO

Summary. Nowadays Public speaking plays an important role in shaping public opinion on key global issues and solving problems related to security and cooperation between countries. Considering that speeches are still an effective tool for achieving the goal of persuasion, powerful organizations, in particular NATO, use them to actively interact with the public, create a favorable image, and clarify strategic decisions. A clear example of such usage is the speeches of NATO representatives, which became the object of our research. These speeches not only inform the public about the main tasks and goals of the alliance, but also have a strategic importance in the context of solving crisis situations and strengthening internal legitimacy.

The article highlighted such basic research concepts as “speech” and “oratorical speech”. The analysis of these terms gives reason to assert that a speech is an expression of thoughts and ideas in oral form, and an oratorical speech is a special type of speech aimed at convincing listeners of certain ideas or supporting a specific position.

Having analyzed the speeches of NATO officials at various levels, we can conclude that these speeches are crucial

in forming public opinion on strategic issues of security and cooperation between member countries. NATO speeches are impressive in their effectiveness in achieving the goal of persuasion and ensuring the legitimacy of the decisions made.

At the phonetic level, NATO speeches are characterized by the use of refined diction and clear intonation, which enhances the impression of the speech and emphasizes its authority. At the lexical level, the speeches are distinguished by the presence of specific terminology that reflects the specifics

of the safety and political issues under consideration. The syntactic level is characterized by the successful use of structures to strengthen the logic and persuasiveness of the argument. The analysis of the above-mentioned levels allowed us to come to the conclusion that oratory in NATO speeches is a powerful tool of influence, capable of making public consciousness and influencing strategic decision-making in the modern world.

Key words: speech, NATO, oratory, persuasion, military-political terminology, argumentation, communication.